

Bränningen

Medlemsblad för Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

- Årgång 34 -

Nr 3 2022

Innehåll:

Sid 2	<i>Ordförandeord</i>	Sid 10 & 11	<i>Hällgrunds fyr</i>
Sid 3 & 4	<i>En resumé</i>	Sid 11	<i>Ett vykort</i>
Sid 4 & 5	<i>S/S Bottenhafvet</i>	Sid 12	<i>Söderhamn Segelsällskap 140 År</i>
Sid 6 & 7	<i>Österdagarna</i>	Sid 13	<i>Notfiske</i>
Sid 8	<i>Skepparesocieteten</i>	Sid 14	<i>Nostalgi</i>
Sid 9	<i>Bergqvistbåtarna</i>	Sid 15	<i>In Memoriam</i>
Sid 16		<i>ADVENTSKAFFET M.M.</i>	

Hej skärgårdsvänner!

I oroliga tider som dessa är det oerhört viktigt att samla kraft och trygghet genom att kunna blicka ut över hav och vackra öar.

Jag har nu varit ordförande i vår fina förening i drygt ett halvår och börjar komma in i arbetet. Vi har under denna tid arrangerat Österdagarna och turen till Storjungfrun liksom genomfört ett antal styrelsemöten och städdagar. Arrangemangen har varit lyckade och vi ska i vinter utvärdera upplägget med Österdagarna för att eventuellt införa vissa förändringar. I vinter ska vi också kontakta Söderhamns museum för att diskutera hur vi på bästa sätt kan dokumentera våra föremål, tavlor, skrifter m.m. som finns i vårt museum på Gäddan.

Vi har också träffat företrädare för kommunen för att i första hand diskutera situationen vid Svartsundsranan. Vid mötet fastslogs att ansvaret för eventuell muddring av rännan åvilar kommunen men finansieringen av detta arbete måste diskuteras då det är dags. Vad avser själva rännan så ansvarar kommunen för skötsel (röjning) av stensidorna. För området norr om rännan (mot reservatsmarken) svarar reservatsdriften för eventuella åtgärder liksom samfällighetsföreningen gör motsvarande på sin mark (södra sidan). Kommunen utfäste sig att undersöka förutsättningarna för att sätta upp fartmätare av den typ som finns i centrum för biltrafik. Man ska också kontakta vattenskoterutbildare med syfte att upplysa om skotrarnas eventuella skaderisker på grunda områden innebärande slammingsproblem och erosion.

I höst publicerades en insändare i Söderhamnskuriren som avhandlade situationen vid Svartsundsranan. Den redovisas nedan för den som missat den.

” Båtvänner!

När nu Lyskvällens marschaller slocknat, hösten är i antågande och kung Bore gläntar på dörren några månader bort är min förhoppning att ni i sommar haft en härlig båtsäsong i vår underbara skärgård.

Jag skriver till er i egenskap av ordförande i Söderhamns kust och skärgårdsförening och Segelviks samfällighetsförening. Styrelserna i de båda föreningarna är mycket oroade över situationen rörande Svartsundsranan. Slitaget är hårt på grund av omfattande båttrafik med uppslamning och erosion som följd. Saken underlättas naturligtvis inte av den landhöjning som hela tiden sker i vår skärgård.

Ett effektivt sätt att mildra slitaget på rännan är naturligtvis att respektera den hastighetsbegränsning på tre (3) knop som gäller vid genomfart. Huvudansvaret för kommande muddringsarbete åvilar kommunen i egenskap av ansvarig för farlederna. Finansieringen för detta arbete måste dock diskuteras inför projektstart. Sannolikt måste vi nyttjare av rännan tillsammans med kommunen hitta någon motsvarande lösning som gjordes vid senaste stora renovering 2006-2007. När detta ska ske är i nuläget oklart.

En sak är emellertid klar; om vi samtliga tar ett gemensamt ansvar och vårdat transporterar oss genom Svartsundsranan kommer vi att väsentligt förlänga intervallerna mellan framtida renoveringstillfällen och underlätta för kommande generationer att få uppleva denna skärgårdspärla.”

Med förhoppning om en fin höst och vinter, hälsar

Nils Stefansson /ordförande

OMSLAGSBILD:

Augustimånen den 15 augusti 2022, tre dagar efter fullmåne. Bilden tagen i Morfjärd strax söder om Vallvik. Här ligger öppna havet, men utanför bild, till vänster om månen, ligger Storjungfrun och till höger Tupparna och Kalvhararna.

FOTO: Anita Östlund

Att halka in på ett bananskal

En resumé av Lennart Andersson

Lennart Andersson har lämnat ordförandeskapet i Söderhamns Kust- & Skärgårdsförening efter 15 år på den posten. Lennart hade aviserat att han ville bli avlöst. Men vem ville ställa upp och ta ansvar för att vara föreningens ansikte utåt. På årsmötet 6:e april 2022 fanns ingen kandidat. Lösningen blev att hanka sig fram. Men en ambitiös medlem fick napp, så på ett extra möte den 3:e maj var det klart. Nils Stefansson tog på sig att bli vår nye ordförande!

Här nedan berättar Lennart om sig, sin familj och sitt engagemang för miljön och för Skärgårdsföreningen under dessa sina år.
(Ingress och mellanrubriker /Red.)

2004 flyttade min fru och jag till Söderhamn. Då hade vi bott 40 år i Jämtland. Våra söner hade alla skaffat eget i på olika håll, Söderhamn, Stockholm, Ottawa och den yngste ständigt på resande fot, till slut fick han fäste i Karlstad.

Efter 30 år som jumpalärare, några år som Fritidschef i Åre kommun, kursgårdsföreståndare blev det 1995 eget företag inom utbildningsbranschen. När jag fyllde 60 år tog jag ut en tidig pension, för att ägna mig åt saker som intresserade mig. Det blev bl.a. en rad EU-projekt inom miljö, idrott och kultur. I slutet av 90-talet var jag med och byggde ett Kretsloppshus och tog ansvaret för ett komposteringsprojekt.

Projektledare som brinner för miljön

När vi kom till Söderhamn, hade jag inte lust att starta något nytt projekt, men hade hoppats komma i gång med några kurser om kompostering och VA-projekt i Skärgården. När jag läste en annons om Kust och Skärgårdsföreningens årsmöte, tänkte jag att där är nog rätta platsen för att knyta kontakter för en ev. kurs eller seminarium om Skärgårdsmiljöfrågor.

På årsmötet kom också vår Söderhamns-son och motionerade om att något måste göras åt Svartsunds-rännan. Motionen togs emot positivt och en arbetsgrupp bildades och där han föreslog mig som en deltagare. -"Han har inget att syssla med just nu ändå", tyckte han.

Arbetsgruppen bestod av handlingskraftiga män och hade bara på någon månad fått löften om 100 000 kronor och stöd av flera företag. Efter att en Leader-ansökan beviljats för en förstudie fick jag uppdraget som projektledare.

Det var det största projekt som jag åtagit mig, men tack vare starkt stöd från STUCAB, Cramo, Söderhamnskuriren, Sparbanksstiftelsen och Söderhamns kommun,

tillsammans med en rad småföretag och privatpersoner kunde projektet genomföras. I dec 2004 drog vi i gång och avslutade med en middag i dec 2007 med deltagande av ett 20-tal sponsorer.

Ordförande 2007

Raul Kullberg var ordförande under denna tid, men led av en svår sjukdom och 2007 valdes jag till Ordf. Något år senare kom Raul in med en pärm och sa: -"Nu ger jag upp. Har lagt ner 100-tals timmar på att projektera vatten ut till Sandskär. Entreprenören stod beredd och sedan fick vi nej från

terade problemet och frågade hur man löser liknande frågor i andra skärgårdsområden. Återigen bildades en arbetsgrupp där jag blev sammankallande. Det blev många intressanta år, med en rad studiebesök på europeiska ögrupper.

Green Island

Ett stort projekt var jag med och startade, nämligen Green Island, som omfattade 12 öar i Finland, Estland och Stockholms Skärgård. Skärgårdsstiftelsen blev till slut huvudman eftersom SRF var en för liten organisation. Man måste kunna ligga ute med

Här genomförs det sista arbetet med Svartsunds-rännan. Muddring av södra infarten, okt 2007.

Bygg- och miljönämnden, därför att vi inte hade några grävattenlösningar. Nu får ni ta över".

Nästa bananskal

Jag tog med mig Sandskärsprojektet till mitt första besök på Skärgårdarnas Riksförbunds årsmöte i Karlskrona 2008. Presen-

en miljon kronor innan ersättningen från EU kom. Totalt var projektet på 13 milj. och pågick i 3 år. Projektets mål var att mäta öbornas fotavtryck på miljön. Projekt med flera länder inblandade och fördelning av olika uppgifter, blev inte riktigt vad vi tänkt oss. *Forts. nästa sida.*

Forts. från föreg. sida.

Den person som skulle bygga upp databasen försvann efter 1,5 år, och det visade sig att han inte var uppgiften mogen. Trots detta misslyckande kunde projektet slutföras. Det var för mig och SRF, nyttiga och lärorika år när det gäller samarbete och lära sig om nya lösningar inom VA och energi.

De 10 åren i SRF har också gett mig otroliga minnen Det starkaste bekräftades för ett tag sedan i Aktuellt. Orkneyöarna presenterades som Energiön nr 1. Jag var med på ett studiebesök på Orkneyöarna 2018. Satsningen på vindkraft och tidvattenkraftverk har gett resultat. Tidvattenkraften

svarar idag för 8-10% av energin på ön. En familj visade sig bara ha kostnad på 60 kr för el under en månad. Något att tänka på för oss! Däremot kan man nog skrinlägga alla tankar på vågkraft. Alltför många tekniska problem gjort att många försök misslyckats.

Projektgruppen för Green Islands.

Fr.v. Marianne Fred representant för Aronia, Anna Ehn projektledare, Skärgårdsstiftelsen, Jonathan Alm, Skärgårdsstiftelsen, Pia Hedenseth Ekonomiansvarig, Kaj Mattsson, projektledare Finland, Kajsa Mellbrand, Aronia och Lennart Andersson SRF. Saknas gör representanten för Estland.

Bilden med arbetsgruppen för Green Islands. hämtad ur den tyvärr nedlagda tidningen "Vi Skärgårdsbor"

Under min ordförandetid i Söderhamns Kust- & Skärgårdsförening har det hänt mycket. Uthuset har renoverats och byggts om. Båthuset har tillkommit, ett arkiv har byggts, utställningslokalen har fått nytt golv, en scen har byggts och tak

till densamma. Spis och kamin går att elda i. Fiskarebostaden har målats utvändigt och en bok har publicerats. Allt tack vare en fantastisk entusiastisk arbetande styrelse.

Vi har också varit värd för SRF:s årsmöte vid två tillfällen de senaste 10 åren.

Tack för ovärderliga år i Kust och Skärgårdsföreningen och SRF!

/Lennart

"BERÄTTELSE ANGÅENDE ÅNGAREN BOTTENHAFVETS FÖROLYCKANDE

sjökaptan Johan Mauritz Westmans redogörelse." (originalets rubrik)

Cirka 1000 personer har under de tio år Österdagarna pågått fängslats av Lars Lodmarks, alias kaptan Westman, dramatiska berättelse om ångaren Bottenhafvets förlisning under en storm 1895, hur de tolv ombord kämpade i vågorna och åtta miste livet. På bilden på sidan 7, tas vi emot framför det hus, som kaptan Westman lät bygga på Östra Storgatan 14. Här är åter den fullständiga berättelsen om denna händelse, så att alla som undrat får veta...

"Efter intagen last af omkring 1300 timmer avgick jag med ångaren Bottenhafvet från Strömbäckens hamn Umeå distrikt Tisdagen den 27 sistlidne Augusti kl. 4 e.m. med Söderhamn till destinationsort. Af nämnda timmerparti fanns omkring 600 stockar på däck under det att återstoden af lasten fanns i lastrummet. Däckslasten var väl surrad och fartyget fullt klart att gå till sjöss. Stufningen av timmret under däck var omsorgsfullt gjord. Fartygets djupgå-

ende var 16 fot, 2 tum akterut och 14 fot och 4 tum förut. Vid utgången från Strömbäck var vinden SW. Med ordinär bris och smul sjö samt klart väder. Mot slutet av vakten eller kl. 8 e.m. hade vinden friskat till och sjön ökat, i följd hvaraf fartyget, som hade motvind gjorde ringa fart. Vid 9 à 10 tiden på kvällen sprang vinden om till SSO och övergick till storm med tillmullande och tjock luft. Kl. 22.55 passerades skäret Bonden, distans cirka 1 minut. Ob-

serverade och antecknade loggen samt styrde SW t S kurs. Samtidigt började regnet som fortsatte till dagens inbrott. Kl. 24 undersattes gaffelfock för att stötta fartyget, som i följd av stormen arbetade betydligt och började taga en del sjö. Omkring kl. 1 på natten den 28 augusti kom maskinisten Söderström upp från maskinrummet och omtalade, att fartyget började läcka så mycket, att det ej kunde hållas läns, trots

Forts på nästa sida

att båda donkeypumparna och länsjektorn arbetade. I anledning häraf beordrade jag styrmannen att undersöka om vattnet ökade, samt att, om så vore förhållandet, kalla ut manskapet och sätta däckspumpen igång. Sedan styrmannen efter en stund återkommit och rapporterat, att vattnet i rummet ökade fick manskapet order sätta däckspumpen i gång, hvilket genast skedde, (hvarvid jag sjelf fattade rodet). Klockan var då omkring 1.30 på natten. Medan styrmannen och manskapet voro sysselsatta med pumpningen, kom mellan kl. 2 och 3, då vinden blifvit mer sydlig, en svår sjö och vräkte fartyget öfver åt styrbord, så att däckslasten gick öfver på styrbords sida, och fartyget erhöi svår slagsida. Halade då genast in gaffelfocken samt lade fartyget mer upp mot vinden och styrde S t W a SSW. Sjön gick fortfarande hög och full storm rådde.

Arbetet med pumpningen fortsatte oafbrutet i syfte att söka hålla fartyget läns åtminstone till dagningen för att komma i tillfälle att angöra nödhamn. Omkring kl. 3.30 höll af för Järnäs hamn, styrde NW kurs samt tillsatte gaffelfocken för att öka farten och hålla undan sjön. Omkring kl. 4, då yttre Jernäsgrund var i sigte, kom en svår brottsjö, som kastade fartyget ytterligare åt styrbord. Nästan samtidigt kom maskinisten upp och rapporterade, att vattnet stigit över maskindurken. Cirka en fjerdedels timma derefter kom både maskinisten och de båda eldarne upp från maskinrummet samt rapporterade, att fyrarne under pannan var släckta af vattnet. Jag gaf då genast order att sätta till klyfvaren för att om möjligt hålla styrfarten och gå klar för Jernäsgrundet samt komma närmare land, som då var synligt. Fartygets läge var cirka två minuter SSO från Jernäsgrundet. Jag beordrade derjemte styrmannen att uppkalla fruntimren, som dittills varit under däck. Inom en mycket kort stund efter det fyrarne släckts, var fartyget fylldt med vatten och fullkomligt redlost. Samtidigt blef en eka eller s.k. pram, hvilken hängde i dävertarna på babords sida, bortspolade af sjön. Sedan jag och samtliga ombord varande samlats vid och på styrhytten beordrade jag styrmannen att försöka sätta slupen i sjön för att om möjligt rädda folket. Strax derefter såg jag styrmannen i slupen, hvilken efter taljornas kapande ögonblickligen gick överbord samtidigt med däckslasten. I nästa ögon-

blick kom en brottsjö och spolade mig öfverbord bland timret, hvarest jag låg kämpande för lifvet omkring en half timme, då jag blef upptagen i slupen, i hvilken befunno sig styrmannen, matrosen Andersson och däcksgossen Ivar Lundin. Af öfriga personer, som vid förlisningen befunno sig ombord, såg jag endast till jungmannen Ålenius, hvilken i likhet med mig legat flytande bland timret. Sjelf var jag allt för utmattad att vidtaga några anstalter för räddande af Ålenius men anmodade de öfriga i slupen varande att göra hvad de kunde för hans räddning. Efter att hafva uppehållit oss i lä af timret så länge någon utsigt fanns att bringa de förolyckade någon hjälp, nödgades vi slutligen, söka land och lyckades efter många ansträngningar uppnå fiskeläget Tjäreskär, hvarest vi blefvo välvilligt mottagna af befolkningen och erhöilo nödig omvårdnad.

Å detta fiskeläge, dit vi anlände kl. 7.30, kvarstannade vi till följande dag då vi kl. 11 f.m. medföljde passagerångaren John Nyberg till Nordmaling. Denna ångare gör reguliera turer mellan Umeå och Örnäs samt brukar dagligen passera fiskeläget i fråga, men hade i följd af stormen inte gjort någon tur föregående dag. Efter ankomsten till Nordmaling under rättade jag per telegram genast hufvudre-

daren om olyckan och kvarstannade der efter jemte den bergade besättningen till följande dag den 30 Augusti, då jag samt matrosen Andersson och däcksgossen Lundin medföljde John Nyberg till Örnäs, hvarest vi med passagerångaren Runeberg kommo till Sundsvall, der vi gingo ombord på passagerångaren Waddö kanal samt anlände till Söderhamn den 31 Augusti kl. 11 f.m. Styrmannen Elias Blomqvist kvarstannade på order några dagar i Nordmaling i syfte att invänta ångarne Hurtig och Nyttig, som enligt telegram från hufvudredaren voro att ditförvänta. Blomqvist hemkom den 3 denes.

Undertecknad var på däck och förde befälet från fartygets afgang från Strömbäck tills förlisningen med undantag af tiden från kl. 6 e.m. till 7.30 e.m. den 27 Augusti. Under denna tiden fördes befälet af styrmannen. Som hvarken jag eller någon annan af besättningen var vållande till olyckan frikallar jag mig och dem från ansvar och ersättningskyldigheter. Någon dagbok om olyckan har inte blifvit förd å Ångaren Bottenhafvet. Inga handlingar eller böcker rörande ångaren blefvo bergade.

Söderhamn den 5 September 1895

J.M. Westman"

”Österdagarna”, vad är det?

Den 12-14 juli 2022 genomfördes Österdagarna för tionde året. För dig som inte hade möjlighet att delta, eller kanske inte är så insatt i Skärgårdsförningens aktiviteter, kommer här en kort beskrivning av vad det brukar handla om. Österdagarna ägde rum första gången den 16-18 juli 2012.

ÖSTERDAG

Bilder: Hans F

Fiskaremuseet ligger på Öster i Söderhamn, som historiskt sett är starkt sammankopplat med fiskare och sjöfolk av olika slag, allt sedan Söderhamn grundades. En av Skärgårdsförningens uppgifter är att hålla historien om detta levande. Det görs bland annat med hjälp av Österdagarna där program och innehåll varit::

- **Utställningar** i de två utställningsrum-

men, ”Galleri Gäddan”, som ligger längst ner i uthuset samt i f.d. bostaden, som byggdes till efter stadsbranden 1876.

- **Underhållning** från scenen.

- **Fikasamvaro** och lotteri.

- **Hantverk** av olika slag att titta på eller prova på.

- **Museiföremål** och museibåtar visas.

- **Guidad vandring** i Fiskarstaden, som berättar om intressanta österinvånare och deras liv och leverne, där vi använder oss av en del teaterinslag.

Till Storzjungfrun helgen efter Österdagarna. Fyrvisning under ledning av Lars Lindstedt och Söderhamns församlings kyrk-helg med gudstjänst i kapellet. Resa med egen båt eller med kommunens taxibåt.

Per-Håkan Laurin t.h. ställde ut på Galleri Gäddan. Här i samspråk med Britta Larsson och Gunnar Jonsson, Österbor sedan 1,5 år. En del motiv inspirerade av morfar Per Hanssons glasplåtar från tiden vid förra sekelskiftet, berättar Per-Håkan.

Alvin Claesson, i vitt, och Jakob Hedman t.h. visade konsten att slå rep. När de tre trädarna, kardelerna, tvinnats tillräckligt med en skruvdragares hjälp (infälld bild) slås de ihop vid huvudet som syns i högerkanten. Alvin kom på att skruvdragaren var bättre än att veva för hand som man får göra med anordningen/ställningen som syns mitt i bild.

På scenen, Ewa Monikander, nu kantor i Norrala-Trönö församling, berättade om platser där hon bott, bl.a. Chicago där hon upptäckte klockorna! Senast bodde hon på

Teneriffa och vad passar då bättre än låten ”Viva Espania”...

T.h. ordnar Astrid Forslund med kaffet. Astrid får representera alla i föreningen som gör Österdagarna möjliga!

ARNA 2022

& Sture C

Hantverk. Britt-Inger Fryklund gör ett.. Trädgårdsbord? en.. Vagga? av en garnstump. Eller vad...?

Hantverk. Växtfärgning. Ann-Cathrin får hjälp av Birgitta vid den vedeldade tvättgrytan. Här är det färgning med skvatram och garnet blir gult.

TILL SALU TILL SALU
5 härvor 2-trådigt ullgarn
från Järbo, färgat på Gäddan,
gula nyanser,
Finns på Adventskaffet!
100 kr/st
TILL SALU TILL SALU
Mer på sista sidan

Hantverk. Barbro Olsson gör knopar efter en affisch, som en medlem kommit med. Det skall bli en instruktiv knoptavla. Ingegerd Olsson gör en halmbock och Nelli Kopola visar tvättning för intresserade besökare.

Första anhalten. "Kapten Westman" gestaltad av Lars Lodmark, nuvarande husägare, tar emot framför sitt hus på Ö. Storg. som kapten Westman lät bygga. Närmast honom står Carin Modén, som håller ordning på de bilder som visas efter vägen. Här får deltagarna höra om när Ångaren "Bottenhafvet" den 28 aug 1895 förläste utanför Nordmaling och 8 människor drunknade i det stormpiskade havet.

Sjökapten Johan Mauritz Westman föddes i Söderhamn den 11 juni 1841. Fader var Johan Magnus Westman, repslagarmästare från Luleå och Moder var Margareta Chatarina från Gävle. Johan Mauritz började sin bana som sjöman nyss fyllda 17 år och 1887 blev han befälhavare på s/s Bottenhafvet. Det skrevs en visa om Bottenhafvets förlisning av Per Johan Bergelin. Den har alla år framförts av bröderna Björn och Petter Lodmark. I år var det Björn som sjöng den till sin gitarr.

På väg till grisarna med skulor i Strandbacken. Det var barnens uppgift att utföra den sysslan på den tiden när en gris var ett värdefullt kapital. Två barn spelas här av österborna Greta Inancsi och Leo Rohde.

Hedvig Hägg gestaltar och berättar om flickan som stal biljetten från sin syster och for till Amerika! Samma släkt har bott här i fyra generationer och startade med Erik Djup 1850, en släkt som Ann-Cathrin Andersson tillhör.

Gunilla Häggbom som Gumman Månsson, livnärde sig på att göra soppa och smörgåsar, som hon sålde till arbetarna i Sandarne för att dryga ut hushållskassan. Här växlar kapten Westman några ord med henne vid tomten på Väderkvarngatan, nu en blomsteräng, där hennes stuga låg. Gunilla visar ett foto på stugan. Kålhuvudet får symbolisera soppan. Forts. nästa sida

Under Österdagarna har 28 vandringar genomförts med sammanlagt ca 1000 deltagare.

Forts. från föreg. sida

Johan Valfrid Eriksson (ibland kallad "Rönäsa") var född 1906 i Bredåker, Segersta, död i Söderhamn 1998.

Han var trädgårdsutbildad i Danmark med rosor som specialitet. Hade på 1940-talet ett mindre hemman i Röste, Bollnäs men förde sedan ett kringflackande vagabondliv utan någon egentlig hemvist. Reste runt på landsbygden i Hälsingland och Medelpad och köpte och sålde äldre föremål av allehanda slag. Han övernattade året runt på logar och trösklador. Han hamnade sedan i Söder-

Berättelsen om Valfrid Eriksson har varit ett stående inslag i Östervandringen, första åren gestaltad av Sven-Olov Wikström senare av Lennart Andersson, som dök upp vid det hus där tvättstugan var inrättad. T.h. originalet själv, Valfrid Eriksson, foto: Gottfrid Ungh.

hamn och bodde i en tvättstuga på Öster men även hos sin kusin Nils Hedman i Vågbro.

Han slutade sina dagar på Åsgården i Söderhamn vid 92 års ålder. Han läste mycket och tillbringade mycken tid på Biblioteket i Söderhamn, där han

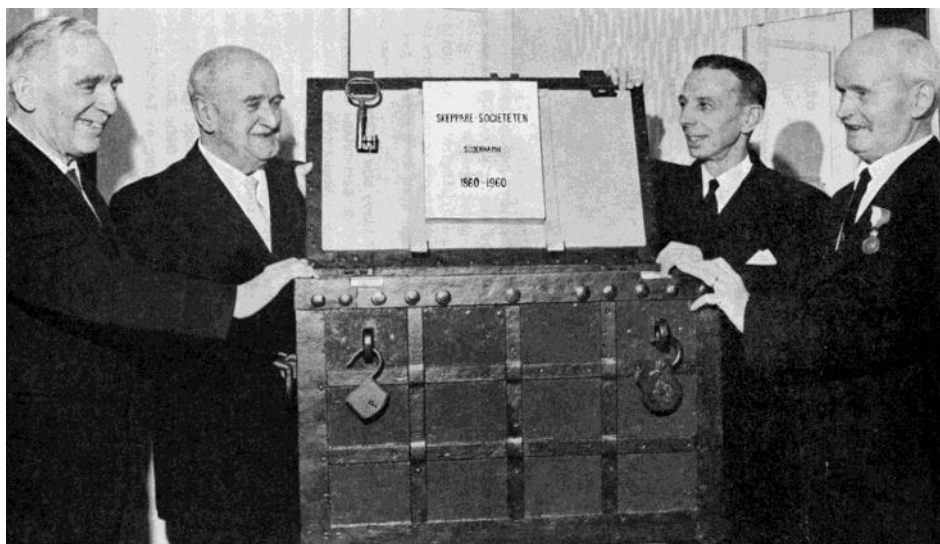
också finns som staty skapad av konstnär Sven-Erik Forsgren.

Han var rätt duktig pianist och spelade ofta på TeWe:s konditori i Cityhuset i Söderhamn, där det fanns en flygel.

/Berättat av Bengt A. Hedman, Vågbro, kusinbarn till Valfrid Eriksson/.

Skepparsocieteten som försvann

I **Bränningen nr 1 2021** berättade vi om ett julkort avsänt från Söderhamns Skepparsocietet och som Lennart Svedberg hittat på loppis. Kortet var undertecknat "Rutger Hagberg", som var med när societeten lades ner. Men så mycket mer visste vi inte då, förutom att föreningen firade 100 år 1960. Men nu har det kommit en lösning på gåtan (som Bränningen avslöjade i förra numret) och många frågor kan bli besvarade. Denny Månsson och Gunilla Häggbom forskar vidare. Mycket som berättar om hur människor hade det i Söderhamn, finns i dessa papper. **Ser fram emot att få ta del av intressanta berättelser.** /Red.

Vid Skepparsocietetens 100-års-jubiläum 1960

Många hade inte hört talas om Söderhamn Skepparsocietet och dom som gjort det undrade var alla dokument och handlingar tagit vägen? Ingen visste. Men nu vet vi. Det var så att Gunilla Häggbom ville ha min, Denny Månssons, hjälp att städa ut ett litet förråd som var beläget högt uppe bakom väggen in-

vid skorstenen. Förrådet var format som en upp och nervänd kon så man fick stå på en stol för att kunna se in ordentligt. När vi fått ut alla tomma kartonger såg jag nere i spetsen på konen något som glänste, det var ett skrin i silverfärgat material vi fick upp det och under skrinet låg en trave med lösa papper.

Så förvånade vi blev!

Här fanns försvunnen historia om Skepparsocieteteten. Varför pappren hamnat i detta hål är det ingen som vet idag. Den stora gröna kistan (bilden), som fanns på nedervåningen tillhörde fiskaresocieteteten sa Barbro Olsson till mig när jag började i styrelsen, men så var inte fallet. På foton i dom funna handlingarna kunde man se att den tillhörde Skepparsocieteteten. Kistan hade alltså tömts på sitt innehåll.

På Öster bodde många Skeppare och Lot-sar långt in på 1900-talet, i regel söner till fiskare och uppväxta i skärgården...

Fortsättning följer i nästa nummer!

Hälsningar Denny & Gunilla, Arkivgruppen

FOTO: Hans Fryklund

Bergqvistbåtarna

Del 11
Av Anders Torén

FOTO: Sture Cleesson

Här kommer elfte avsnittet i min artikelserie om Bergqvistbåtar och deras historia. I den handskrivna förteckningen, upprättad av båtbyggaren Erik Bergqvist i Hålsänge, Enångers, har jag hämtat uppgifter och sedan sökt spåra båtarnas vidare öden. 17 båtar byggdes på beställning av söderhamnsfiskare varav två inte gått att spåra, vilket jag nämnde i förra numret.

Däremot finns en del fakta om två andra Bergqvistbåtar, som dock inte beställdes av söderhamnsfiskare utan kom till Söderhamn senare. Tredje ägare till den ena var min son Lars Torén, som hade båten i 15 år, den andra båten berättar jag om i nästa nummer av Bränningen. Den ägdes 1961-2012 av Sölve Johansson, Säter, Utviksvägen.

BYGGÅR	TYP	MÅTT
1960	Öppen med akterruff	29' x 9,5'
BORDLÄGGNING	SPANT	MOTOR
Ribb furu	galv. järnspant	Västervik 7-10
LEVERERAD TILL	PLATS	
Harry Åkerblom	Utvalnäs	

Denna Bergqvistbåt byggdes 1960 åt gävlefiskaren Harry Åkerblom i Utvalnäs, ett gammalt fiskeläge på Norrlandet utanför Gävle. Båten var då utrustad med en Västerviksmotor på 7-10 Hk, men redan i mitten av 1960-talet byttes motorn till en Bolinder

Lars Toren på båten i hemmahamnen i Sandarne.

2002 i Sandarne. Invändig patina före renskrapning av ruff och skott. Utsidan renskrapad.

Vid bryggan på Enskär i oktober 2009. Snyggt!

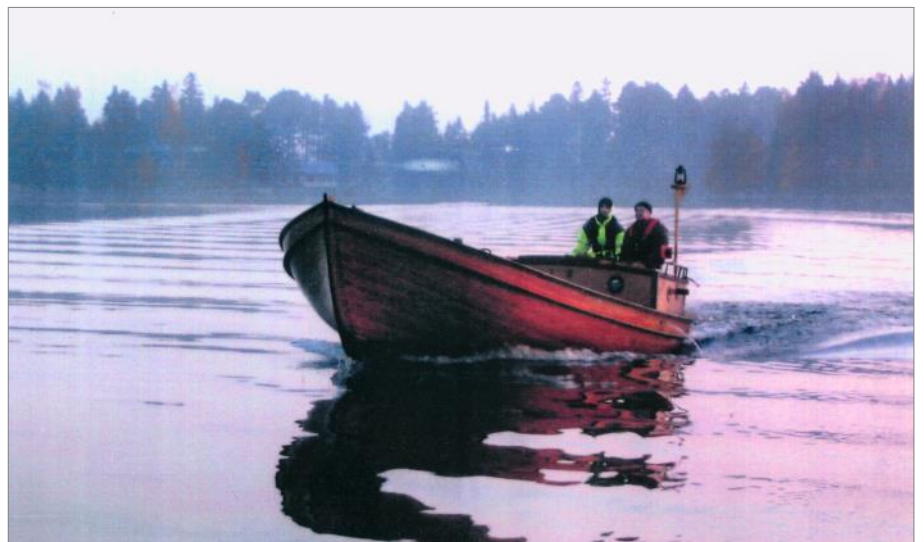
1052, en fyrtaktsmotor på 23 Hk. Harry bedrev skötfiske i mindre skala.

I Utvalnäs har man fiskat sedan början av 1800-talet och 1980 fanns åtta fiskare och tre stora trålare med uthamn i Engesberg /Wikipedia/.

I början av 1980-talet såldes båten till Kaj Öhman, från Trollharen, Axmar. Han använde båten för torskfiske och lät också installera sötvattenkyllning.

2002 bytte båten ägare igen. Ny ägare blev min son Lars och båten fick Sandarne som hemmahamn. En monteringsbar toft byggdes framför ruffen och även nya durkar tillverkades.

I december 2017 såldes båten till Sony Radesäter, Uvön i Stockholms skärgård. /Lars

Bilden tagen hösten 2005, Lars och Anders Torén i Tuppsundet med ön Tuppen t.h.

HÄLLGRUNDS FYR

Av Curt Risell

I alla tider har människor fascinerats av fyrar, dess magi och mystik. Okuvliga står de där, utsatta för rykande stormar, mörker och kyla och skickar ut sina ljusknippen. Förutom utsattheten och ensamheten står fyren också för trygghet och längtan. Fyrskenet är likväl ett tecken för avsked och hemkomst för trygghet och fara.

Inte minst gäller det utsjöfyrar, som exempelvis Hällgrundets fyr, som står långt ute i havet förankrad i en undervattensklippa. Som den yttersta utposten i Söderhamns skärgård har den i 70 år kastat ut sina ljuspulser för att varna och vägleda fartyg genom nattens mörker. Men frågan är om dagens sjöfart behöver fyrar då satellitnavigering, radar och annan teknik numera finns på bryggan i varje fartyg. Är fyra kulturhistoriska monument mer än vägledare?

Absolut inte. Fyrar har en mycket viktig säkerhetsfunktion, på dagen har sjöfararna lärt sig att känna igen fyrens silhuett och på natten lyser fyren med en personlig karaktär som gör att man kan urskilja vilken fyr det är. Därför bygger vi fler fyrar än vi river för att öka säkerheten ytterligare. Vi rustar också upp eller byter ut de fyrar som nått sin tekniska livslängd. Sverige har idag fler fyrar än någonsin.

Nu byter vi eller rustar upp ett 20-tal fyrar längs ostkusten. Hällgrundet är en av dem. Det är en viktig fyr som vi kommer att rusta upp och delvis bygga om nästa år. Det säger Jakob Olofsson som är byggprojektledare hos Sjöfartsverket för modernisering av fyrar. Förutom ombyggnad av fyrens topp till en **pedestal** (se bilder nedan) kommer bl.a. rostade räcken att bytas ut och skador i murverket lagas.

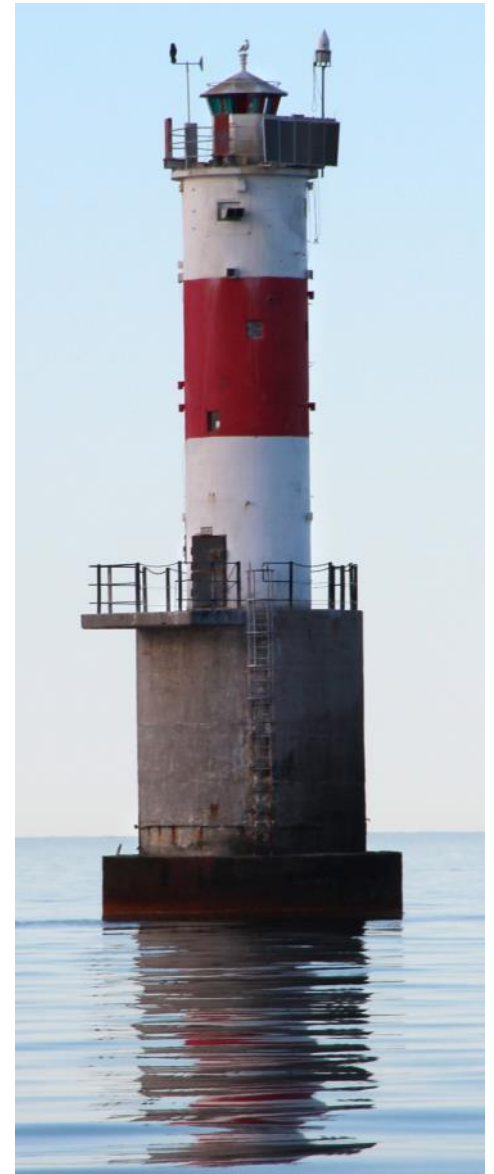
År 1952, för 70 år sedan, stod fyren färdigbyggd på sin undervattensklippa, tre distansminuter utanför de yttersta skären. Ingenstans i världen hade man då byggt en fyr på en plats som var så utsatt för is som

på Hällgrundet. Kassunen dimensionerades därför för att motstå 50 procent högre istryck än för de tidigare kassunfyrar som byggts i Östersjön. En vinter på 1970-talet tornade isvallarna upp sig mot fyrens norrsida, som varken förr eller senare. Hundratusentals ton is skruvades och pressades långt upp på det drygt 20 meter höga fyrtornet. Fyren klarade påfrestningarna.

Men mot de tekniska landvinningarna kunde inte den armerade betongen stå emot. Sveriges första helautomatiska, fjärrmanövrerade fyr, utan elkabel till land är sedan länge historia. Dieselmotorerna som svarade för strömförsörjningen har monterats ner liksom helikopterplattan och värmeanläggningen i fyren. Den elkabel som senare drogs till grundet har också "klippts" och ersatts av en panel med solceller och batterier, som kräver minimal tillsyn. Fyren har med åren blivit mer enslig och otillgänglig.

1. För att ta sig upp på fyren krävas att havet är lugnt så att en båt kan lägga till nedanför de järnklammer, som leder upp till ingångsterrassen 6-7 meter ovanför havsytan. På båda terrasserna ligger tjocka lager av fågelspillning och mer eller mindre mumifierade storskarvar. Fyren är uppenbarligen en populär "sittpinne" för skarvar men också dödlig att "krocka" med.

2. En tung "kassaskåpsdörr" i lä mot havet leder in i fyren. Ovanför dörren sitter en liten gjuten platta med året 1952 präglad. Det var året då fyren stod klar efter två års byggtid eller 390 manveckor om man så vill.

3. Från den fönsterlösa runda entrén med vita slammade väggar leder en steg upp till övervåningen och en ner i källaren där dieselmotorerna en gång stod.

Fyren Brätö före och efter ombyggnad med pedestal. Så är det också tänkt att Hällgrundets ska byggas om.

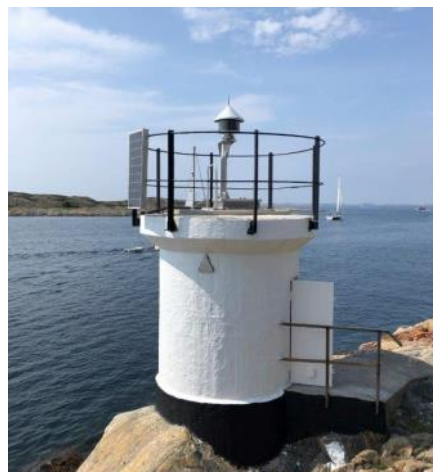
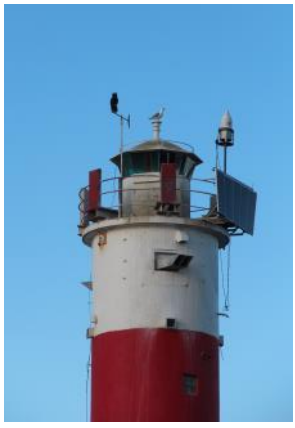

FOTO: Sjöfartsverket

Bilderna på Hällgrundets fyr är tagna av Curt Risell.

Hällgrund 2019. Upprustningen av fyren omfattar bland annat rostangrepp både inne i fyren och räcken på utsidan. Ovanför dörren till fyren sitter en platta med det årtal då fyren togs i drift.

FOTO: Curt Risell

4. Efter tre likadana men avsmalnande våningar, som till och från varit inredda för övernattnin g men nu står tomma kommer batterirummet. Höjden är nu 20 meter

5. Den sista stegen leder upp till fyrens hjärta där ljuspulserna skjuter ut över havet genom de röda, gröna och transparenta fönstren när skymningen faller.

6. Utrymmet är minimalt i fyrens topp men utsikten är oändlig och i havet nedanför syns den klippställ som fyren är förankrad i med 157 nerborrade entums förankringsjärn.

7. I havet norr om fyren kunde man tidigare också se resterna av den holländska ångaren Berkel som förläste i rykande snöstorm den **4 januari 1950**. Under dramatiska omständigheter räddades den 27 man stora besättningen samt fartygets kapten och hans hustru, av lotsarna på Rönnskär.

Senare samma år togs ett beslut om att bygga en fyr på Hällgrundet.

Faktaruta

Sjöfartsverket äger cirka 1 100 fyrar i hela landet. På ostkusten finns 762 fyrar. Dessutom finns lika många kommun- och privatägda fyrar.

Sjöfartsverket bildades 1667 med namnet Lots- och Fyrverket.

59 procent av Sjöfartsverkets fyrar får sin energi från solpaneler. Den första fyren som fick solpanel var Kuggviksskär år 1984.

Cirka en tredjedel av Sjöfartsverkets fyrar har LED som ljuskälla.

Sjöfartsverket har ett reservlampslager med över 10 000 lampor som säkerställer funktionen i cirka 10 år.

Detta vykort fanns i en bunt kort som Marita Jansson ropade in för 30 år sedan, när hon bodde i Vänjan.

Kustångaren NYA SÖDERHAMN ligger här vid Skeppsbron i Stockholm.

Marita ville också veta mer om hur det blir med Hällgrundets fyr. Om det kan vi nu läsa på sidorna 10-11.

Tack Marita för att du hörde av dig! /Red.

SÖDERHAMNS SEGELSÄLLSKAP 140 ÅR

Dekalen som, SöSS till ära, kommer att lysa från alla tänkbara ställen...

Söderhamns Segelsällskap firade under hela lördagen den 13 augusti 2022 att det var 140 år sedan starten. Det var den 4 juli 1882 som en skara seglingsintresserade herrar i Söderhamn bildade Segelsällskapet. Till ordförande utsågs postmästare Ernst Wennström, sekreterare grosshandlare Richard Hillman, eskaderchef konsul J P Myhre och till klubbmästare valdes konsul C G Schöning (det var viktigt med titlarna på den tiden).

Endast fyra dagar senare sammanträdde styrelsen och beslutade att den första kappseglingen skulle hållas första söndagen i augusti om "väderleken blir lämplig, eljest närmast följande vackra söndag".

Sommaren 1899 köpte man in den udde som sedan dess utgör Segelsällskapets samlingsplats – fastigheten "Petersburg". Efter ett antal år ville man byta namn på udden och efter en namntävling segrade det namnförslag som många känner till – Segelvik. Sommaren 1906 skänkte disponent Evald Granström, senare ordförande i sällskapet, sin sommarvilla nära Ljusne och den flyttades till Segelvik där den fortfarande ligger längst ute på udden.

Några av de största händelserna i sällskapets historia var anordnandet av den s.k. Norrlandsregattan 1949. Ett 90-tal (!) båtar deltog. 1959 anordnades tävlingen igen samma år som väg blev klar ända till Segelvik liksom att anläggningen elektrifierades.

1980 beslutades att ordna med en ny stor serviceanläggning. Därför inköptes en

13 aug. 2022 firade SöSS att 140 år gått sedan sällskapet bildades, nämligen den 4 juli 1882. Mycket har hänt sedan dess, så här får bara ett kortare sammandrag plats, av den berättelse Bränningen fått av klubbmästare Britt-Marie Tannerstål.

- Men ett sent GRATTIS vill Söderhamns Kust- & Skärgårdsförening framföra och en önskan om fortsatt god vind i seglen och att vi fortsatt får njuta av en fjärd med fyllda segel...

Klubbhuset/Villan, skänkt av disponent Evald Granström 1906, sedd från vatten. 1950-tal. Dibis/FOTO: Bertil Widmark

matsalsbarack från Stuveriet i Ala. Medlemmarna flyttade den till Segelvik och det nya klubbhuset stod klart 1983, ett år efter 100-årsjubileet. Byggnaden kallas Petersburg efter det gamla namnet på udden.

Under lördagens 140-årsfirande hade vi en fantastisk tur med vädret – strålande sol och lagom vind för både seglare och besökare. Medlemmarna hade ställt i ordning en kiosk, där man kunde köpa korv med bröd, fika och glass.

**SÖSS
FÖRR & NU**

Festligheterna började på fredagen med konstutställning i Villan ute på udden, med Ann-Caroline Breig, Per-Håkan Laurin, Johan G Larsson, Ewa i Walla, Darek Uhrberg och George Mittermayer. Andra aktiviteter under lördagen var optimistsegling för våra ungdomar som deltagit i seglingskurs i sommar, optimistsegling för vuxna (fördel för den som hade fällknivstalangerna i behåll), tipsrundor och mycket sol och bad vid vår lilla badstrand - dit alla som vill är välkommen att ta ett dopp. 10 båtar i olika klasser gick i mål under själv jubileumsregattan.

Ordförande **Håkan Eloffs Johansson** hälsade välkommen till jubileumsmiddagen där 60 personer åt och hade trevligt. Kommunalrådet John-Erik Jansson höll ett fint tal och överlämnade blommor liksom Lars Persson från SISU. Gratulationshälsning genom Per-Arne Åkerström från ungdomliga Söderhamns Motorsällskap (111 år) med flera. Trubaduren Per-Håkan Helén, tillika SöSS-medlem, underhöll och dans följde efteråt ■

Stilstudie av TJÖR. FOTO Robert Rettig /svart-vita bilderna från Dibis/

Närmast Mothjolle med Ola Persson, och t.v. X99 med Per Werme. FOTO: Anna Arkenäs.

Regatta förra sekelskiftet, fr.v. FEM BRÖDER ägare dir. Helge Söderström, DOLLY ägare Gustaf Brolin, okänd, och TJÖR, ägare Robert Rettig.

Jubileumsregattan 2022, fr.h. Alf Krantz (blågul), Markus o. Karin Öhrn, Georg Mittermayer o. Pontus Edling, därefter Per Werme.

FOTO: Anna Arkenäs

HISTORIEN OM SKÄRGÅRDSFÖRENINGENS NOT OCH NOTDRAGNING

Notdragning var förr av stor betydelse för skärgårdsfisket. Det fanns många notvarp efter kusten, från Skärså i norr till Kalvhararna i söder. Ett notvarp låg långt tillbaka i Röstenviken vid Mariehill. Det försvann på grund av landhöjningen. Det fanns noggranna lagar och regler hur dessa platser med notvarp skulle skötas och nyttjas.

För att visa hur notdragning gick till, för skärgårdsföreningens medlemmar och andra, bestämde styrelsen under ordförandeskap av Sven Nordlund, att försöka få tag på en not-utrustning. Och det lyckades. 1992 kunde notdragning äga rum och demonstreras i Stenö. Och det kom många och tittade.

Noten skänktes till Skärgårdsföreningen av Raoul Kullberg som under kriget kommit från Finland till en fiskarfamilj i Söderhamn. Fosterpappa blev Jonas Söderqvist gift med Elma Lindström vars föräldrar

Fritz och Amanda Lindström, bodde på Norrmyra i Söderhamn och hade fiskarbo-ningar på Tupparna mellan Storjungfrun och Kalvhararna. Det troliga är att noten kom från Lindströms på Tupparna.

Noten tillbaka till familjen.

Dessa uppgifter har Bränningen också fått från Ingrid Söderqvist Brammås vars pappa Sigurd var tvillingbror med Jonas Söderqvist samt från Raoul Kullbergs måg, Johnny Boman, som bor i Täby och på somrarna håller till på Sandskär. Det var Johnny som i början av oktober

2022 var på Stenö båtklubb, där han har båten och där skärgårdsföreningens gamla fiskenot "legat i vägen" sedan 1990-talet, omöjlig att få plats med i föreningens utrymmen i fiskarmuseet på Öster. Samtidigt som Johnny, kom några styrelsemedlemmar för att verkställa hämtning och förpassning av noten till tippen. "Då tar jag med den hem till Täby" sa Johnny. Och så blev det!

Kan tilläggas att Raoul Kullberg var vice ordförande i skärgårdsföreningen från 1999, och ordförande 2004-2006.

Fyra bilder från notfisket från Stenö 1992. Erik Forsberg och Sven Nordlund bär båren med noten till ekan där Lars Brolin tar emot för att ro ut den. Sedan det tunga arbetet med att dra in noten och se om det blev nå't. Två abborrar denna gång. Foto: Sture Claesson

Noten i Johnny Bomans garage i Täby, tillbaka till familjen! På detta lyckade sätt.

FOTO: Johnny Boman

Hjälpmiddel för inhalning av not. Plats okänd. FOTO: Gottfrid Ungh

Notdragning i mindre skala på östra sidan av Enskär vid förra sekelskiftet. Rabbet med stora sten kallas Arresten. FOTO: Lars Brolins samling XBS 199 /Dibis/

Annat exempel på notdragning, på södra sidan av Ljusnan. FOTO: SWL 1696 /Dibis/

"FRÅN FISKEHAMNAR OCH HÄLSINGBYAR"

När vi hör om dagens utarmning av strömmingsfisket, på grund av ett fiske utan tanke på fiskbeståndets överlevnad, är det något av en lisa för själen att läsa om hur det var förr. Så här mindes hälsingeförfattaren Tryggve Berglund (1855-1931) hur det kunde gå till, någonstans ute efter vår kust. Boken "Fiskehamnar och Hälsingbyar", där detta är hämtat, gavs ut av Såningsmannens AB tryckeri 1923.

Illustration, Sture Claesson

"**H**avet låg spegelblankt och kvällssolen slog en gyllene, sakta gungande flottbro från skötbåten till land. Måsar och trutar gjorde som vanligt sina lovar över vattenytan, prackor och grisslor i flockar, vaggade i strålglansen på långa, mjuka svallvågor, en och annan säl på vederbörligt avstånd från båten stack upp sitt svartskinande huvud över havsytan och såg sig nyfiket omkring. Längre ut varsnades skötbåtar som mörka punkter mot den blekblåa horisonten.

Efter ett par timmars rodd var karlarna ute vid fiskeplatsen. De vanliga landmärkenas tvenne varandra korsande linjer, som utmärkte rätta läggningsstället uppsöktes, och skötarna roddes ut, varefter båten fastgjordes vid en förankrad skötände. En lätt skymning började efter solnedgången smyga sig över vattenet; en medhavd lanterna tändes och hängdes på stör i båtens akter, och därmed var arbetet slut för dagen.

Fiskargubbarna åt kvällsvard och intog sedan de bekvämaste ställningar farkosten kunde erbjuda, medan piporna röktes. De

tittade sig omkring: himlen var så gott som rensopad, endast längst i nordost låg nere vid synranden en blåsvart molnbank, som ju möjligen, om det ville sig illa, kunde innehålla lite av varje, men i övrigt angav inget, att man hade oväder att befara.
- - -

Skymningen och mörkret drog allt tätare sin slöja över havet. Båtlyktans gula ljus lyste som en halvbrunnen ljustereld i en trång cirkel på den blanka ytan, långt i norr blänkte ett par gröna skeppslanteror som kattögon i mörker.

Karlarna kröp under fällen i båten. Sakta vaggade av mjuka dyningar i den ljumma sensommarnatten låg de en stund klarvakna under djup tystnad, innan några timmars sömn tog över, för att ge nya krafter, när det var dags att bärga de tunga och förhoppningsvis strömmingsglittrande skötarna. Lönen för mödan, som de hoppats på så många gånger. Ibland blev det mer ibland blev det mindre..."

IN MEMORIAM

Sedan förra numret har två skärgårdsvänner, som delat med sig av sina livserfarenheter till Bränningen och Skärgårdsföreningen, lämnat oss. Här några minnesord i tacksamhet för vad de betytt.

Henrik Schönning

21/7 1930 - 15/5 2022

Henrik tog med sig sina kunskaper om båtbyggeri, verktyg och tillvägagångssätt, i graven. Henriks farfar Olof, som dog när Henrik var tre år, började bygga båtar 1885 i Borg och sonen Gunnar tog över 1929. Henrik hade alltså lärt sig av sina fäder. På Skärgårdsföreningens årsmöte, för cirka 25 år sedan, berättade Henrik om båtbyggarkonsten, om verktyg och metoder. 1958 flyttade Gunnar båtvarvet till Mariehill, där Henrik med familj också bosatte sig och fortsatte med varvsverksamhet i ytterligare cirka tio år.

Henrik sade de gånger vi träffades: -"Vi måste dokumentera och skriva ner vad jag har i verksta'n och berätta hur det användes. Det är bara jag som vet". Tyvärr blev det ingen dokumentation.

På bilden är Henrik ombord på galeasen "Jacobstads Wapen" från vår vänort Jakobstad i Finland, sommaren 1995.

Bengt Haglund

4/2 1955 - 10/5 2022

Bengt växte upp i Morviken, Utvik, dit hans farfars far kom från Värmland under sågverksepoken. Pappa Valter var en av fem bröder Haglund. Skogen, tjärnen, havet och samtal med sjöfolk, präglade Bengt. Vid 25-årsåldern gick han sjöbefälsskola i Härnösand och avlade sjöingenjörsexamen. Han gjorde lumpen vid flottan. Sedan följde anställningar som maskinchef -chief- vid olika rederier, längsta tiden vid Walleniusrederierna.

2013 flyttade han "hem" igen, till anställning på "Söderhamns Stuveri & Hamn AB" i maskin på hamnens bogserbåtar. Bengt var också en duktig fotograf, vilket gav Skärgårdsföreningen och Bränningen möjlighet att få del av hans bilder från sjöfart och skärgård.

På bilden är Bengt på sitt och Barbros kära Prästgrundet, med fri sikt mot Vintergatan, ett av Bengts favoritmotiv.

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Ordförande

Nils Stefansson

nils.stefansson@nastefansson.se 070-569 49 47

Kassör:

Barbro Olsson
grimshararna@gmail.com
073-023 57 55

Styrelse

Gunilla Häggbom, Astrid Forslund, Sven Gunnar Johansson, Håkan Eloffs Johansson, Stefan Engström och Lennart Nilsson
Ersättare: Lennart Andersson, Anders Burman och Hans Fryklund

Sekreterare

Denny Månsson
dennygoran@gmail.com
070-3819004

I samarbete med

Bränningen-redaktion:

Sture Claesson (layout), Hans Fryklund (research o. IT),
Curt Risell. Nils Stefansson (ansv. utg.).

Kust & Skärgård
Söderhamn

Hemsida: www.skargardsforeningen.se

E-post: info@skargardsforeningen.se

Kust & Skärgårdsföreningens målsättning är att värna om kustens och skärgårdens miljö och dess kulturarv.

Se vår hemsida <http://www.skargardsforeningen.se> under **Aktuellt**.

Där finns våra träffar inlagda. Vi träffas för det mesta i vår föreningslokal Gäddan.

Vi jobbar ibland praktiskt med lokalen, ibland diskuterar vi händelser och historier, skriver och katalogiserar, samt inte minst viktigt, tar en kopp kaffe och macka. Vi välkomnar alla som är intresserade av Skärgården och dess miljö.

Medlemsavgiften är 300:-/år Bg 5705-0700

Välkommen att bli medlem!

Adventskaffe

GLÖGG
på tunet

Den 27:e november

kl 13 - 17

Fiskaremuseet/Gäddan
Hambreusgatan

LOTTERI
med fina vinster

FÖRSÄLJNING

TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU

Prislista
på Ingegerds halmbockar från
Österdagarna

Höjd t.o.m. hornen/pris:
40 cm/300 kr 30 cm/250 kr
22 cm/150 kr 20 cm/100 kr
14 cm/75 kr Fönsterstjärnor
av havrehalm/100 kr

Finns ej på Gäddan
Ring Ingegerd: **070-6386230**

BOKEN
OM

MARIEHILL

1535-1933

En dokumentation
av Mariehillsområdet

Finns på Gäddan
150 kr

HÄR FÅR DU också berättelsen om kapten Westman, som lät bygga sitt hus på Östra Storgatan 14 : "i två våningar med sängkammare, sal och förmak", som vi får höra om på Östervandringen.

HÄR FÅR DU VETA vilka personer som var med om S/S Bottenhafvets förlisning den 28 aug 1895.

HÄR KAN DU LÄSA hela sjöförklaringen, som beskriver händelseförloppet i denna tragiska olycka då åtta människor drunknade och vad som hände därefter och mycket annat om livet i ett sägverksamhälle.

ADVENTS-REA!

"Söderhamns
skärgård speglad i
konsten"

Finns på Gäddan
150 kr

TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU TILL SALU

VÄLKOMNA!